

III. Analýza textu Johna Seeda

Pokračujme textem Johna Seeda¹.

„Antropocentrismus“ nebo „homocentrismus“ znamená lidský šovinismus. Podobá se víře v nadřazenost mužů nad ženami, pouze slovo „muž“ je nahrazeno „lidským druhem“ a „žena“ „všemi ostatními druhy“. Lidský šovinismus, názor, že lidé jsou korunou stvoření, zdrojem veškeré hodnoty, měřítkem všech věcí, je hluboce zakořeněný v naší kultuře i v našem vědomí.

„BÁZEŇ PŘED VÁMI A DĚS Z VÁS PADNOU NA VŠECHNU ZEMSKOU ZVĚŘ I NA VŠECHNO NEBESKÉ PTACTVO, SE VŠÍM, CO SE HÝBE NA ZEMI, I SE VŠEMI MOŘSKÝMI RYBAMI JSOU VÁM VYDÁNI DO RUKOU.“²

Když lidé zpozornějí a prohlédnou skrze vrstvy svého antropocentrického sebezbožňování, nastává v jejich vědomí velmi hluboká změna. Odcizení ustupuje. Člověk už přestává být „outsiderem“, už nestojí mimo. Pomalu poznáváš, že tvé lidství je pouze nejposlednější stadium tvé existence, jakmile se přestaneš ztotožňovat pouze s touto evoluční kapitolou, začneš vidět sebe jako savce, jako obratlovce, jako druh, který se teprve nedávno vynořil z deštného pralesa. Tak jak se mlha zapomnění rozplývá, mění se tvůj vztah k ostatním druhům i tvá věrnost vůči nim.

K tomu, co je zde popsáno, bychom neměli přistupovat pouze intelektem. Intelekt je jednou ze vstupních bran do zde naznačeného procesu, tou nejsnáze oslovitelnou. Pro některé lidi však tato změna perspektivy vyplývá z činnosti ve prospěch Matky Země. „Chráním tento deštný prales“ se přetváří v „jsem část deštného pralesa, který chrání sám sebe. Jsem ta část deštného pralesa, která se nedávno vyvinula v myšlení.“ Jaká úleva! Tisíce let domnělého oddělení od přírody je pryč a my se začínáme upamatovávat na naši skutečnou přirozenost. Procházíme duchovní změnou, začínáme myslet jako hora, někdy se tomu říká „hlubinná ekologie“.

Jak se tvá paměť zlepšuje, jak se souvislosti evoluce a ekologie stávají tvou součástí a nahrazují v tvé mysli zastaralé antropocentrické konstrukce, objevuje se ztotožnění se vším životem. Posléze si uvědomuješ, že rozlišení na „živé“ a neživé“ je lidským výmyslem. Každý atom v tvém těle existoval již předtím, než se před čtyřmi miliardami let vyvinul organický život. Pamatuješ si na své dětství, kdy jsi byl ještě minerály, lávou, skálami? Skály

---

¹ Jedná se o velmi reprezentativní text sborníku „Thinking Like a Mountain. Towards a Council of all Beings“, česky „Myslet jako hora“, který se stal jednou z vůbec nejúspěšnějších hlubinně ekologických knih. Viz Seed, J. ed. Thinking Like a Mountain: Towards a Council of all Beings. Philadelphia, New Society Publishers 1988 – Česky: Myslet jako hora: shromáždění všech bytostí. Prešov, Abies 1993, s. 39-44.

² Viz Genesis 9,2.

v sobě skrývají schopnost vytvořit ze sebe takové věci, jako je tvé tělo. Jsme tančící skály. Proč na ně shlížíme s takovou povýšeností? Vždyť právě ony jsou nesmrtelnou částí nás samých.

Jestliže se vydáme na takovou vnitřní cestu, můžeme po návratu do dnešní konvenčně vnímané reality zjistit, že naše konání ve prospěch přírody se touto zkušeností očistilo a posílilo.

Našli jsme úroveň našeho bytí, kterou neohrožují ani moli, ani rez, nukleární katastrofa či zkáza genetického potenciálu deštného pralesa. Povinnost chránit svět se touto novou perspektivou nezmenšuje, i když se strach a úzkost, které byly součástí naší motivace, začínají rozptylovat a jsou nahrazovány jistou nezainteresovaností. Jednáme, protože život je jediná hra, která je nám dána, a naše počínání plynoucí z nezaujaté, méně připoutané mysli může být účinnější. Aktivisté obvykle nemají mnoho času na meditaci. Nezaujatý odstup, který zde nacházíme, se může podobat meditaci. Někteří učitelé meditace se ztotožňují s hlubinnou ekologií a naopak.

Ze všech druhů, které kdy existovaly, existuje dnes podle odhadů méně než jeden ze sta. Zbytek vyhynul. Když se mění podmínky, každý druh, který není schopen se adaptovat, změnit, vyvíjet, vymírá. Celá evoluce probíhala tímto způsobem. Proto se ryby, které strádaly nedostatkem kyslíku, tví i mí předci, vydaly osídlit zemi.

Lidský druh je jeden z milionů, které jsou bezprostředně ohroženy vyhynutím v důsledku jaderné války a ostatních změn v přírodním prostředí. Přestože „lidská povaha“, jak o ní svědčí 5 000 let psané historie, neskýtá příliš mnoho naděje na to, že bychom se mohli zbavit naší bojechtivosti, nenasytnosti a ignorantství, nepoměrně delší, fosilní historie nás ujišťuje, že se změnit můžeme. Jsme rybami a myriádami dalších, smrti vzdorujících a proměnlivých druhů, které nám odkrývá studium evoluce. Jistá důvěra (navzdory našemu současnému „lidství“) je oprávněná. Z tohoto hlediska se hrozba vyhynutí jeví jako výzva ke změně, k vývoji. Po krátkém odpočinku od rukou hrnčíře jsme zpátky na hrnčířském kruhu. Změna, která se po nás požaduje, není nějaká nová odolnost vůči radiaci, ale změna našeho vědomí. Hlubinná ekologie je hledání takového životaschopného vědomí. Vědomí se určitě objevilo a vyvíjelo podle stejných zákonů jako vše ostatní. Mysl našich předků, formovaná ekologickými tlaky, musela být častokrát nucena překročit sebe sama.

Abychom přežili naše současné ekologické tlaky, musíme se v našem vědomí rozpomenout na naše evoluční a ekologické dědictví. Musíme se naučit „myslet jako hora“.

Jestliže máme být přístupni rozvoji nového vědomí, musíme beze zbytku přijmout hrozbu vyhynutí (nejvyšší ekologický tlak). To znamená uznat tu část nás samých, která se vyhýbá

pravdě, která se utíká k alkoholu nebo k horlivé zaneprázdněnosti před zoufalstvím člověka, jehož čtyři miliardy let trvající putování je u konce, jehož organický život je jen o vlásek vzdálen záhuby. Biocentrická perspektiva, uvědomění si, že skály chtějí tančit a že naše kořeny sahají hlouběji než čtyři miliardy let, nám mohou dát odvahu vyrovnat se se zoufalstvím a objevit životaschopnější vědomí, takové, které je trvalé a znovu v harmonii se životem.

„CHRÁNĚNÍ NĚČEHO TAK ROZSÁHLÉHO, JAKO JE TATO PLANETA, JE PRO MNOHÉ STÁLE JEŠTĚ ABSTRAKCI. PŘESTO VIDÍM DEN, KDY JEŠTĚ ZA NAŠEHO ŽIVOTA ÚČTA K PŘÍRODNÍM SYSTÉMŮM – K OCEÁNŮM, DEŠTNÝM PRALESŮM, PŮDĚ, LOUKÁM A KE VŠEMU OSTATNÍMU ŽIVOTU – BUDE TAK SILNÁ, ŽE ŽÁDNÁ ÚZKOPRSÁ IDEOLOGIE, ZALOŽENÁ NA POLITICE ČI EKONOMII, NAD NÍ NEBUDE MOCI ZVÍTĚZIT.“³

Arne Naess, „otec“ hlubinné ekologie, říká: „PODSTATOU HLUBINNÉ EKOLOGIE JE KLÁST HLUBŠÍ OTÁZKY ... PTÁME SE, JAKÁ SPOLEČNOST, JAKÉ VZDĚLÁNÍ, JAKÁ FORMA NÁBOŽENSTVÍ JE PROSPĚŠNÁ PRO ŽIVOT NA PLANETĚ JAKO CELKU.“⁴

---

³ Viz Brown, J. Not Man Apart. *Friends of the Earth Newsletter*, 1979, roč. 9, č. 9.

⁴ Viz Naess, A. Simple in Means, Rich in Ends: an Interview with Arne Naess. In *The Ten Directions*, Los Angeles 1982 – Česky: Skromné prostředky, bohaté cíle: rozhovor s Arne Naessem. *Nika*, 1992, roč. 5, č. 6